

بررسی دیدگاه‌های کارشناسان ترویج درباره بیمه دام عشایر استان سیستان و بلوچستان

محمد رضا میرامینی - کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

چکیده

شیوه زندگی و امرار معاش عشایر و مناسبات حاکم بر آن، تمایزاتی بین این جامعه و جوامع شهری و روستایی به وجود آورده است؛ لذا در برنامه‌ریزی‌های ترویجی، بیمه دام سازوکار مناسب و منطبق با شرایط و واقعیت‌های حاکم بر جامعه مذکور را می‌طلبد. جامعه آماری پژوهش، کارشناسان ترویج و بهسازی تولید ادارات امور عشایر استان سیستان و بلوچستان و شرکت‌های تعاونی عشایری می‌باشد. ابزار پژوهش پرسشنامه بوده و در جمع‌آوری اطلاعات از مطالعات کتابخانه‌ای، نتایج جلسات کارشناسان، مشاهده و مصاحبه استفاده گردیده است.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ۹۷ درصد پاسخگویان دارای مدرک کاردانی به بالا بوده و تنها ۳ درصد دارای مدرک دیپلم و میانگین سن و سابقه کار آنان در فعالیت‌های مرتبط با بیمه دام عشایر به ترتیب ۳۵/۷ و ۳/۴ سال می‌باشد.

از نظر پاسخگویان، شرایط سخت حاکم بر جامعه عشایری از جمله دوری و پراکندگی و صعب‌العبور بودن اکثریت راه‌ها، فقر مالی در اثر خشکسالی‌های اخیر، خلاء ناشی از عدم حضور وسایل ارتباط جمعی و عدم اطلاع از فواید بیمه، عدم ریسک‌پذیری اکثریت افراد جامعه مذکور را به عنوان عوامل اصلی عدم ترویج بیمه دام مناطق عشایری دانسته‌اند. ضمناً پاسخگویان، موارد مذکور را عاملی برای بی‌رغبتی عاملین صندوق بیمه محصولات کشاورزی در این مناطق می‌دانند که ناشی از کمبود پرسنل، عدم وسیله نقلیه، عدم شفافیت اهداف بیمه

دام مناطق عشایری، پرخطر بودن بیمه دام با توجه به تداوم خشکسالی و مشکلات نظارتی جهت پرداخت غرامت می‌باشد.

اما پاسخگویان با توجه به شناخت از جامعه عشایری، همکاری بین بخشی مسئولین صندوق بیمه محصولات کشاورزی با ادارات امور عشایر، جلب مشارکت از نهادهای محلی جامعه عشایری، پرداخت بموقع غرامت، استفاده صحیح از شیوه‌های آموزشی ترویجی منطبق با جامعه عشایری، ایجاد انگیزه عشایر از طریق اطلاع‌رسانی و توجیه فواید بیمه، هدف‌گذاری شفاف جهت متولیان صندوق و ارائه خدمات حین و بعد از بیمه دام را به عنوان عوامل مهم، موثر و رمز موفقیت ترویج بیمه دام در این مناطق دانسته‌اند.

در پایان، پیشنهادات و روش‌های کاربردی برای ترویج بیمه دام و اقدام عملی به منظور عملیات اجرایی بیمه و نحوه تایید غرامت و نظارت و کنترل بر آن ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: بیمه دام، عشایر، کارشناسان ترویج، صندوق بیمه، بیمه‌گری کشاورزی

مقدمه

کوچندگی به دنبال دام و مراتع از گذشته‌های دور، یکی از شیوه‌های معیشت در سرزمین ایران بوده است. این شیوه معیشت در دوره‌های مختلف، دستخوش تغییراتی گشته که در دوره‌های مختلف، شدت و ضعف داشته که منشاء سیاسی و امنیتی و متأثر از برنامه‌های غیرهماهنگ توسعه خدمات زیربنایی در شهر و روستا بوده که رها کردن این شیوه زندگی در روستا و مهاجرت آنان به شهرها را به دنبال داشته است.

مشکلات خاص این شیوه زندگی از جمله پراکندگی و دوری از مناطق زندگی متحرک و جمعیت کم، عدم توجیه اقتصادی و برخورداری از خدمات زیربنایی و رفاهی تا حدود زیادی باعث گردیده که این قشر در اولویت کار کمتر دستگاهی قرار گیرند و این امر برنامه‌های ساماندهی و اسکان عشایر را با کندی روبه‌رو نموده است. از آنجایی که جامعه عشایری، بعد از جامعه شهری و روستایی به عنوان جامعه سوم دارای ویژگی‌های خاص خود می‌باشد، لذا برنامه‌ریزی و صرف اعتبارات نیز بایستی منطبق بر واقعیات موجود این جامعه باشد. بیمه دام مناطق عشایری نیز دارای چنین شرایطی است. با توجه به اینکه شغل اصلی عشایر دامداری است و این شغل به طور ماهوی با خطرات متنوعی روبروست و این خطرات به طور مداوم، زندگی عشایر را تهدید می‌کنند، بیمه دام می‌تواند تضمین‌کننده امنیت شغلی و بقای زندگی این قشر تولیدکننده و کم‌توقع باشد. شرایط مناسب خاص حاکم بر جامعه عشایری از جمله وجود طوایف و سران آن را در سطوح مختلف (حتی تا سطح خانواده و هملک) می‌تواند به

عنوان یک ویژگی مثبت برای بسیاری از فعالیت‌ها از جمله بیمه دام باشد. معتمدین و ریش سفیدان و گیس سفیدان و بزرگان هلک‌ها و تیره‌ها و طوایف و ایل‌ها می‌توانند فعالیت‌های بزرگی را در این جامعه خلق نمایند.

عشایر استان سیستان و بلوچستان

بر اساس نتایج آخرین سرشماری در سال ۱۳۷۷، عشایر استان ۹۲۹۶۴ خانوار نفر می‌باشند که این تعداد در ۲۴ زیست بوم، ۲۷۵ سامانه، ۲۵۶ طایفه و ۳۲۰۰ رده یا هلک در سطح استان پراکنده‌اند. این تعداد شامل ۱۰ درصد جمعیت روستایی استان و ۵ درصد کل جمعیت استان می‌باشد. ضمن اینکه ۲۵ درصد از دام و در نتیجه تولیدات و فرآورده‌های وابسته را در اختیار دارند.

سه نوع کوچ در عشایر استان وجود دارد **کوچ مستقیم و بلند** که شامل عشایر سیستان می‌باشد که تا جنوب خراسان به منظور تعلیف دام‌ها حرکت می‌کنند، **کوچ مستقیم و کوتاه** در درون استان که شامل کوچ از دشت‌ها به کوه‌های اطراف و **کوچ دورانی** که تا شعاع ۵ تا ۳۰ کیلومتری در محدوده‌ای از مناطق عرفی برای تعلیف دام‌ها حرکت می‌کنند. نوع مسکن، سیاه چادر و کپر در حین کوچ می‌باشد. طرح ساماندهی عشایر استان در قالب ساماندهی کوچ و ساماندهی اسکان توسط اداره کل امور عشایر و با همکاری سایر دستگاه‌های متولی در دستور کار قرار گرفته که در صد قابل توجهی از عشایر، ساماندهی و اسکان داده شده‌اند.

از سال ۱۳۸۰، بیمه دام به عنوان عامل بقاء و تضمین‌کننده شغل عشایر توانسته با مشارکت اداره کل امور عشایر استان و صندوق بیمه محصولات کشاورزی در سطح استان به اجرا درآید و نتایج مثبت این هماهنگی و همکاری در این مدت باعث افزایش تقاضا جهت این امر گردیده، به طوری که از (سال ۸۰ تا آبان ماه ۸۳)، ۴۶۱۰۰۰ رأس دام عشایر بیمه گردیده است.

الف) چارچوب نظری و پژوهش

۱- مفهوم ترویج

«ترویج» واژه‌ای است که معنی و مفهوم آن برای کسانی که در سازمان‌ها و دستگاه‌های ترویجی فعالیت می‌کنند، شناخته شده است. در خارج از حیطه سازمان‌ها، شناخت و درک دقیق از مفهوم آن وجود ندارد. ترویج از مصدر رواج دادن - گسترش دادن است. خدماتی که هدف آن کمک به کشاورزان و دامداران می‌باشد.

فارگوهر، یکی از کارشناسان ترویج استرالیا تعریفی از ترویج ارائه نموده است:

«ترویج، خدمت یا نظامی است که از طریق روش‌های آموزشی به کشاورزان کمک می‌کند تا در شیوه‌ها و فنون کشاورزی، اصلاحات ایجاد کند، مازاد و درآمدهای تولید را افزایش دهند، سطح زندگی خود را بهتر کرده و استانداردهای اجتماعی و تربیتی زندگی روستایی را بالا ببرند.» با توجه به سطح سواد عشایر، استفاده صحیح از شیوه‌های آموزشی در مناطق عشایری به صورت شیوه‌های الگویی و بازدیدهای مشاهده‌ای با عنایت به نقش حواس در یادگیری (چشم ۷۵ درصد، گوش ۱۳ درصد، لامسه

۶ درصد، بویابی ۳ درصد و چشایی ۳ درصد) از روش‌های موثر و موفق به شمار می‌آید.

۲- مخروط تجربه

«ادگار دیل» به منظور طبقه‌بندی انواع مختلف مواد و روش‌های آموزشی بر طبق میزان نسبی تجربی یا عینیتی که هر کدام پدید می‌آورند، تنظیم نموده که قاعده این مخروط که از تجربه مستقیم پدیدار گشته و سطح وسیع‌تری را به خود اختصاص داده است. این هرم بیان می‌کند که نباید هیچ‌یک از وسایل ارتباطی به طور مجرد مورد استفاده قرار گیرد؛ بلکه با بهره‌گیری از وسایل و مطالب آموزشی مختلف باید به فراگیرنده کمک کند تا مفهوم تجربه خود را به خوبی درک کند. طبقات بعدی این مخروط بر اساس اولویت تنظیم گردیده و توجه به آن در مناطق عشایری می‌تواند نقش مهمی در توسعه بیمه دام ایفا نمایند.

۳- بیمه دام به عنوان یک نوآوری

ترویج به دنبال اشاعه و تنفیذ نوآوری‌های مفید به جامعه روستایی و عشایری است که این نوآوری می‌تواند یک مهارت، یک نداء، یک ایده یا یک دانش جدید در ارتباط با شغل دامداری و کشاورزی باشد. بیمه دام، یک نوآوری می‌باشد. ترویج موظف است که از روش‌های مختلف و ابزارهای آموزشی به اشاعه، تنفیذ و گسترش فرهنگ آن در تک‌تک افراد جامعه عشایری اقدام نماید.

ب) طرح پژوهش

۱- بیان مساله پژوهش

مساله اصلی پژوهش این است که علت اصلی عدم گسترش بیمه دام مناطق عشایری استان سیستان و بلوچستان و عدم استقبال آنان و عدم رغبت متولیان صندوق بیمه محصولات کشاورزی چیست و

به منظور رفع مشکلات مذکور و غلبه بر آنان، چه راهکارهایی متناسب با این جامعه می‌توان ارائه نمود.

۲- اهداف پژوهش

شناسایی روش‌های بیمه‌دام در مناطق عشایری استان
 شناسایی مسائل و مشکلات بیمه‌دام
 شناسایی اهرم‌های مشارکت عشایر برای ترویج بیمه‌دام
 شناسایی شیوه‌های اجرایی بیمه‌دام
 شناسایی روش‌های تسهیل و تسریع بیمه در مناطق عشایری
 ارائه پیشنهادات عملی و کاربردی برای گسترش فرهنگ بیمه

۳- سوالات پژوهش

در این پژوهش ۴۰ سوال باز و بسته مطرح گردید که تعدادی از آنها، حذف گردید و در مجموع هر چند سوال برای بیان یک مساله اساسی مورد تحلیل قرار گرفته و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه بوده است.

۴- واژگان پژوهش

عشایر: به کسانی اطلاق می‌شود که حداقل سه ویژگی زیر را داشته باشند:
 ساخت اجتماعی قبیله‌ای
 اتکای معاش به دامداری
 شیوه زندگی شبانی یا کوچ
کارشناسان متولی بیمه: افرادی که در ادارات امور عشایر استان و شهرستان‌ها و همچنین در شرکت‌های تعاونی عشایری، فعالیت‌های بیمه‌ای دام را انجام می‌دهند.

۵- جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش، کلیه افرادی که در اداره کل امور عشایر استان سیستان و بلوچستان و در ادارات ترویج و بهسازی تولید و شرکت‌های تعاونی عشایری سطح استان و شهرستان‌ها که در امر ترویج بیمه فعالیت می‌کنند و تعداد ۲۷ نفر می‌باشند.

۶- نمونه‌گیری و حجم نمونه

با توجه به پایین بودن تعداد افراد (۲۷ نفر) از روش تمام شماری استفاده گردیده و از روش لیکرت و امتیازدهی براساس خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد انجام و به ترتیب نمره ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ داده شده است.

۷- روش گردآوری اطلاعات

جمع‌آوری اطلاعات از طریق روش کتابخانه‌ای، مشاهده و مصاحبه حضوری و با تکمیل پرسشنامه و همچنین، بررسی مصوبات جلسات داخلی شورای برنامه‌ریزی و هماهنگی ادارات امور عشایر و مصوبات هماهنگ شده بین اداره کل و صندوق بیمه محصولات کشاورزی بوده است.

ب) فرضیه‌های پژوهش

- ۱- مسائل و مشکلات ویژه جامعه عشایری، عاملی برای عدم گسترش خدمات بیمه‌ای در این مناطق به شمار می‌آید.
- ۲- رغبت عشایر به بیمه دام به عنوان عاملی برای گسترش خدمات بیمه‌ای به شمار می‌رود.
- ۳- عدم تمایل متولیان صندوق بیمه محصولات کشاورزی به بیمه دام در مناطق عشایری عاملی برای عدم گسترش خدمات بیمه‌ای در مناطق مذکور می‌باشد.
- ۴- مشارکت نهادهای موجود در جامعه عشایری، عاملی برای گسترش خدمات بیمه‌ای می‌باشد.
- ۵- استفاده صحیح از شیوه‌های آموزشی ترویجی می‌تواند باعث گسترش بیمه دام گردد.
- ۶- خدمات حین و بعد از بیمه به دام‌های بیمه شده، عاملی برای گسترش و ترویج بیمه دام تلقی می‌گردد.
- ۷- شیوه‌های کنترلی نظارت بر پرداخت غرامت، عاملی در جهت ترویج و گسترش بیمه دام به شمار می‌رود.

ج) یافته‌های پژوهش

از جدول شماره (۱) می‌توان نتیجه گرفت که پراکندگی و صعب‌العبور بودن نقاط عشایری، زندگی متحرک و سطح سواد عشایر بر میزان ترویج بیمه دام موثر است و از نظر پاسخگویان، بیسوادی و

جدول شماره (۱): نظر پاسخگویان پیرامون مسائل و مشکلات خاص جامعه عشایری

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان هنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳/۶	۱۸/۵	۵	۳۷	۱۰	۳۷	۱۰	۳۷	۱	۳/۷	۱	تأثیر پراکندگی، دوری و صعب‌العبور بودن مناطق عشایری
۳/۶	۲۲/۲	۶	۴۴/۴	۱۲	۱۱/۱	۳	۱۴/۸	۴	۷/۴	۲	تأثیر زندگی متحرک (کوچ)
۴/۴	۵۵/۶	۱۵	۳۷	۱۰	۳/۷	۱	-	-	۳/۷	۱	بیسوادی و کم‌سوادی عشایر

جدول شماره (۲) : عوامل مؤثر بر رغبت عشایر به بیمه دام

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان عنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴/۳	۴۴/۴	۱۲	۳۳/۴	۱۲	۱۱/۱	۳	-	-	-	-	وسایل ارتباط جمعی و اطلاع رسانی
۴/۷	۷۰/۳	۱۹	۲۹/۶	۸	-	-	-	-	-	-	آگاهی عشایری از فواید بیمه دام
۴/۵	۴۶/۲	۱۲	۴۶/۲	۱۲	۷/۷	۲	-	-	-	-	وضعیت اقتصادی عشایر

کم سواد عشایر یا ۹۲/۶ درصد و میانگین $x=۴/۴$ در حد زیاد و خیلی زیاد، بیشترین تاثیر را دارند و پراکندگی و زندگی متحرک هر کدام با میانگین $x=۳/۶$ در حد متوسط موثر بوده است.

همان طوری که در جدول شماره (۲) مشاهده می شود، آگاهی و شناخت عشایر و اطلاع رسانی به آنان در ۸۸/۸ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد بر ترویج بیمه دام موثر است و آگاهی آنان از فواید بیمه با ۱۰۰ درصد، بیشترین تاثیر را دارا می باشد. ضمن اینکه فقر مالی و نداشتن نقدینگی از نظر پاسخگویان

جدول شماره (۳) : میزان تمایل و رغبت متولیان صندوق بیمه محصولات کشاورزی به

بیمه دام عشایر

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان عنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲/۵	-	-	۷/۴	۲	۹/۵	۱۴	۲۹/۶	۸	۱۱/۱	۳	شفاف بودن گسترش بیمه دام در مناطق عشایری
۲/۴	۳/۹	۱	۷/۷	۲	۳۰/۸	۸	۴۶/۲	۱۲	۱۱/۵	۳	گسترش بیمه دام بدون در نظر گرفتن دریافت غرامت
۳/۳	۷/۴	۲	۷۰/۴	۱۱	۲۹/۶	۸	۱۴/۸	۴	۷/۴	۲	توجه عاملین شهرستان ها در ارتباط با بیمه دام
۲/۶	-	-	۱۱/۱	۳	۴۸/۱	۱۳	۳۳/۳	۹	۷/۴	۲	علاقه مندی و رغبت عاملین در ترویج بیمه دام در مناطق عشایری

جدول شماره (۴): مشارکت عشایر با توجه به مناسبات اجتماعی حاکم بر این جامعه

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان عنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴/۷	۶۹/۲	۱۸	۳۰/۸	۸	-	-	-	-	-	-	معتدین و ریش سفیدان
۳/۵	۲۲/۲	۶	۲۹/۶	۸	۲۵/۵	۷	۱۸/۵	۵	۳/۷	۱	گیس سفیدان زن
۴/۵	۱۸/۵	۵	۶۳	۱۷	۱۸/۵	۵	-	-	-	-	فروشندهگان محلی مناطق عشایری
۴	۲۹/۶	۸	۴۴/۴	۱۲	۲۲/۲	۶	۳/۷	۱	-	-	سرگروه‌های عشایر
۴/۶	۷۱/۴	۱۹	۱۸/۵	۵	۱۱/۱	۲	-	-	-	-	مروجین اداره امور عشایر
۴/۵	-	۶/۵۵	۱۶	۱۱	۱۸/۵	۵	-	-	-	-	مروجین محلی

با ۹۲/۴ درصد و میانگین $x=۴/۵$ در حد زیاد و خیلی زیاد، این روند را تشدید یا کند می‌کند.

با توجه به جدول شماره (۳) می‌توان دریافت که اهداف گسترش بیمه دام در مناطق عشایری به عنوان یک تعهد در برنامه کاری متولیان به صورت شفاف تعریف نشده و با میانگین $x=۲/۵$ و در حد کم بیان گردیده است. همچنین، دریافت خسارت‌ها از طریق عشایر به دلیل پرخطر بودن این مشکل که نوع بیمه آنان تمام خطر است، عامل دیگری برای تمایل کم به ترویج و حضور آنان در این مناطق می‌باشد. (میانگین $x=۲/۴$)

از نظر پاسخگویان، عاملین صندوق نسبت به طرح در حد متوسط و قابل قبول $x=۳/۳$ توجه هستند و میل و رغبت کم آنان با میانگین $x=۲/۶$ به دلیل مشکلات خاص جامعه عشایری و کمبودهای ذکر شده در صندوق بیمه کشاورزی است.

با مشاهده جدول شماره (۴) معلوم می‌شود که معتدین و ریش سفیدان، نقش بسیار مهمی در ترویج فعالیت‌های جدید از جمله بیمه دام در مناطق عشایری دارند و نفوذ آنان تا حد قابل توجه است که پاسخگویان، صددرصد زیاد و خیلی زیاد به آن پاسخ داده‌اند. بعد از آنان، مروجین اداره امور عشایر که امورات عشایر را پیگیری می‌نمایند، بیشترین اعتماد را نزد عشایر دارند که با ۱۸/۵ درصد می‌تواند این نقش را ایفا نمایند. نکته جالب توجه این که گیس سفیدان زن که دارای نفوذ می‌باشند نیز در حد متوسط با میانگین $x=۳/۵$ درصد و فروشندهگانی محلی، سرگروه‌ها، مروجین محلی هر کدام با میانگین $x=۴/۵$ و $x=۴$ و $x=۴/۵$ دارای نقش زیاد در ترویج بیمه دام در مناطق عشایری هستند.

با توجه به جدول شماره (۵) مشاهده می‌شود که برای ترویج بیمه دام مناطق عشایری از نظر پاسخگویان، بازدیدهای مشاهده‌ای آموزش ترویجی با ۸۴/۷ درصد و میانگین $x=۴/۹$ در حد زیاد و خیلی زیاد، بیشترین تاثیر را داراست و بعد از آن، الگوهای عملی ترویج بیمه با میانگین $x=۴/۶$ در رتبه بعدی قرار دارد و اقدام عملی و توأم هر دو روش، کارآیی موثری دارد. همچنین، ماهنامه پیام عشایر و

جدول شماره (۵) : نگرش پاسخگویان در استفاده از شیوه‌های آموزشی ترویجی

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان عنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴/۶	۶۳	۱۷	۳۷	۱۰	-	-	-	-	-	-	الگوهای عملی ترویجی و بیمه دام
۳/۹	۲۶	۷	۴۰/۷	۱۱	۲۶	۷	۴/۷	۲	-	-	ماهنامه پیام عشایر
۳/۵	۱۸/۵	۵	۲۹/۶	۸	۳۷	۱۰	۱۱/۱	۳	۳/۷	۱	رادیو و تلویزیون
۴/۹	۴۶/۲	۱۲	۳۸/۵	۱۰	۱۱/۵	۳	۳/۹	۱	-	-	بازدیدهای آموزشی و ترویجی
۳/۵	۷/۴	۲	۵۱/۹	۱۴	۲۹/۶	۸	۷/۴	۲	۳/۷	۱	کلاس‌های آموزشی و توجیهی

رادیو و تلویزیون و کلاس‌های آموزشی و ترویجی، هر کدام با میانگین $(x=۳/۹)$ و $(x=۳/۵)$ و $(x=۳/۵)$ در حد متوسط به بالا از نظر پاسخگویان موثر می باشد.

با مشاهده جدول شماره (۶) می توان دریافت که رفتار مناسب با عشایر بیمه گذار در موقع مراجعه اعم از پرداخت غرامت و یا درخواست بیمه از نظر پاسخگویان با زیاد و خیلی زیاد، صد درصد بوده که نشان از اهمیت این موضوع دارد و بعد از آن، اعتمادسازی و پرداخت به موقع غرامت بیمه دام با میانگین $x=۴/۸$ در حد زیاد و خیلی زیاد دارای اهمیت خاص در ترویج بیمه دام می باشد. ضمن اینکه بخشودگی درصدی از سهم بیمه گذار با میانگین $x=۴/۷$ در رتبه بعدی و در حد زیاد و بسیار زیاد موثر بوده است. نکته قابل توجه اینکه خدمات دامپزشکی و علوفه یارانه دار به دامهای بیمه شده با میانگین $x=۴$ و $x=۴/۳$ هم نقش زیاد و خیلی زیاد را به خود اختصاص داده و تشویق عشایری که بنا به مدیریت صحیح از بیمه نامه خود استفاده نموده با $x=۴/۱$ نقش قابل ملاحظه ای در روند ترویج بیمه دام را به خود اختصاص داده است.

با مشاهده جدول شماره (۷) معلوم می شود که معتمدین و ریش سفیدان عشایری و مروجین اداره و صندوق بیمه خدمات کشاورزی، توام با میانگین $x=۴/۷$ در حد زیاد و خیلی زیاد، بیشترین نقش را در کنترل و تایید خسارت برای ارائه به بانک را دارا می باشد و از نظر پاسخگویان، همکاری بین بخشی اداره کل امور عشایر با متولیان صندوق دارای نقش مهم بعدی است که با میانگین $x=۴/۴$ در حد زیاد و خیلی زیاد، پاسخگویان آن را تایید کردند.

ذبح غیر شرعی هر چند که در نقاطی از بلوچستان با اعتقادات عشایر متناسب نمی باشد و در نوع خاصی از تلف شدن دام مثلا پرت شدن از کوه و تصادف و یا مرضی نمی توانند آن را حرام کنند، اما با میانگین $x=۳/۸$ در حد قابل قبولی در کنترل تخلفات موثر است. همچنین، تشویق کارگزاران بیمه بدون توجه به تعداد دام تلف شده و پرداخت یا دید کمک به تولیدکننده با میانگین $x=۳/۹$ مورد تایید پاسخگویان در حد متوسط تایید گردید. ضمن اینکه بیمه دام های چاق و لاغر از نظر پاسخگویان در نزد عشایر از

جدول شماره (۶): نگرش پاسخگویان راجع به خدمات حین و بعد از بیمه به دامهای بیمه شده

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان هنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴/۹	۸۱/۵	۲۲	۱۸/۵	۵	-	-	-	-	-	-	برخورداری مناسب با بیمه گذار
۴/۸	۷۷/۸	۲۱	۲۲/۲	۶	-	-	-	-	-	-	اعتمادسازی بانک
۴/۸	۹۲/۶	۲۵	۳/۷	۱	۳/۷	۱	-	-	-	-	پرداخت بموقع غرامت
۴	۲۲/۲	۶	۴۴/۴	۱۲	۲۲/۲	۶	۷/۴	۲	۳/۷	۱	خدمات دامپزشکی
۴/۷	۷۴/۱	۲۰	۲۲/۲	۶	۳/۷	۱	-	-	-	-	بخشودگی سهم بیمه گذار
۴/۳	۵۳/۹	۱۴	۳۰/۱	۶	۱۹/۲	۵	۳/۹	۱	-	-	پرداخت علوفه یارانه دار
۴/۱	۳۰/۸	۸	۵۰	۱۳	۱۵/۴	۴	۳/۹	۱	-	-	تشویق کسانی که از بیمه نامه سال قبل استفاده نکردند

جدول شماره (۷): نگرش پاسخگویان در ارتباط با نحوه کنترل و نظارت بر پرداخت

غرامت و سرعت بخشیدن به آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		نظر پاسخگویان هنوان موضوع
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳/۸	۳۲	۸	۲۸	۷	۲۸	۷	۸	۲	۴	۱	ذبح غیرشرعی
۴/۴	۳۷	۱۰	۴۸/۱	۱۳	۱۱/۱	۳	۳/۷	۱	-	-	همکاری بین بخش اداره کل و صندوق بیمه
۳/۹	۳۴/۶	۹	۳۴/۶	۹	۱۹/۲	۵	۱۱/۵	۳	-	-	تشویق کارگزاران بیمه بدون توجه به آمار تلفات
۴/۷	۶۹/۲	۱۸	۳۰/۸	۸	-	-	-	-	-	-	تأیید معتمدین، مروجین اداره و صندوق
۲/۶	۸	۲	۲۰	۵	۲۲	۸	۲۸	۷	۱۲	۳	همخوانی در بیمه دامهای لاغر و چاق

جدول شماره (۸) : اولویت‌بندی دیدگاه‌های کارشناسان ترویج درباره بیمه دام در مناطق عشایری

ردیف/اولویت	نام روش	میانگین اولویت
۱	راغب نمودن عشایر به بیمه	۴/۵
۲	خدمات پس از بیمه نمودن دام	۴/۵
۳	مشارکت نهادهای اجتماعی حاکم بر جامعه عشایری	۴/۲
۴	استفاده صحیح از شیوه‌های مناسب آموزشی ترویجی	۴/۱
۵	توجه به مسائل و مشکلات خاص جامعه عشایری	۳/۹
۶	کنترل و نظارت صحیح بر پرداخت غرامت و تسریع آن	۳/۹
۷	رغبت و تمایل متولیان صندوق بیمه محصولات کشاورزی با توجه به مشکلات خاص خود	۲/۷

کمترین تاثیر با میانگین $x=2/6$ قابل توجه نمی باشد.

با مشاهده این جدول می توان نتیجه گرفت که رغبت و تمایل عشایر به بیمه دام و ارائه خدمات مناسب پس از بیمه نمودن و استفاده از مشارکت عشایر با توجه به نهادهای حاکم بر آن همچنین استفاده صحیح از شیوه های صحیح آموزشی ترویجی در حد زیاد مورد پذیرش پاسخگویان بوده و مسائل و مشکلات خاص حاکم بر جامعه عشایری و نوع زندگی متحرک آنان و نحوه سریع پرداخت غرامت در سطح میانگین مورد تایید پاسخگویان قرار گرفته است. اما مشکلات این جامعه ترویج بیمه دام را در مناطق عشایری در اولویت کار صندوق خدمات بیمه و محصولات کشاورزی قرار نداده که هماهنگی بین بخشی و استفاده از توان اداره کل امور عشایر نهادهای مردمی در جامعه عشایری این مشکل را مرتفع می نماید.

پیشنهادات پژوهش

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، پیشنهادهای زیر برای گسترش و ترویج بیمه دام در مناطق عشایری استان بیان و ارائه گردید.

- ۱- همکاری بین بخشی بانک کشاورزی و صندوق بیمه محصولات کشاورزی با اداره کل امور عشایری با توجه به مشکلات ناشی از کمبود پرسنل و سبیله نقلیه و ناظر در صندوق بیمه.
- ۲- مشارکت عشایر و نهادهای اجتماعی حاکم بر جامعه عشایری از واقعیات عشیره ای و طایفه ای بودن این جامعه نشأت گرفته است از جمله معتمدین و ریش سفیدان، فروشندگان عشایری، مروجین محلی، سرگروه های تعاونی، ادارات امور عشایری و افراد مذهبی بانفوذ.
- ۳- پرداخت بموقع غرامت به خسارت دیدگان.

- ۴- استفاده صحیح از روش‌های آموزشی ترویجی مطابق با واقعیات جامعه عشایری.
- ۵- بخشودگی حداقل ۵۰ درصد از سهم بیمه‌گذار و استفاده از شیوه ۲ که تقریباً قیمت واقعی دام را در غرامت پرداخت می‌کند.
- ۶- اطلاع‌رسانی و توجیه فواید بیمه دام در بین عشایر از طریق الگوهای عملی بیمه، ادارات امور عشایر، معتمدین و ریش سفیدان، مروجین محلی، افراد مذهبی بانفوذ، کلاس‌های توجیهی و ساییل دیداری و شنیداری، سرگروه‌ها و بانک کشاورزی.
- ۷- تقویت مناسب کارکنان و امکانات صندوق بیمه محصولات کشاورزی برای گسترش خدمات بیمه‌ای در مناطق عشایری.
- ۸- ذبح غیرشرعی، هر چند اهرم کنترلی برای جلوگیری از تخلفات احتمالی در غرامت به شمار می‌آید؛ اما در بین بسیاری از عشایر به دلیل اعتقادات خاص توصیه نمی‌گردد.
- ۹- به منظور کنترل تخلفات احتمالی تأیید معتمدین و ریش سفیدان همچنین، فروشندگان و سرگروه‌های عشایری از ۱ تا ۱۰ راس دام و نظارت موردی صندوق پیشنهاد می‌شود.
- ۱۰- شیوه نشان دادن کله یا لاشه دام تلف شده با توجه به دوری مناطق عشایری و غیربهداشتی بودن این شیوه، سرگردانی مشتریان را به دنبال دارد و پیشنهاد شماره ۱۰ مناسب‌ترین می‌باشد.
- ۱۱- رفتار مناسب با ارباب رجوع در زمان مراجعه برای دریافت غرامت نهادینه گردد.
- ۱۲- استفاده از خبرنامه عشایری (ماهنامه پیام) که تنها نشریه مناطق عشایری استان به شمار می‌آید.
- ۱۳- ارائه علوفه و داروهای دامپزشکی یارانه‌دار به دام‌های بیمه شده.
- ۱۴- تشویق کارگزاران بیمه اعم از صندوق بیمه و مروجین محلی و مروجین عشایر بدون توجه به پرداخت‌های غرامت.
- ۱۵- مروجین محلی عشایر به عنوان بخش خصوصی و رابط بین عشایر و صندوق بیمه، لازم است آموزش‌های لازم را طی نمایند؛ و برای هر کدام یک دستگاه موتورسیکلت پیش‌بینی گردد.

منابع

- ۱- اداره کل امور عشایر (۱۳۸۰)، «سیمای عشایر استان»، انتشارات اداره کل امور عشایر.
- ۲- مرکز آمار ایران (۱۳۷۷)، «سرشماری اجتماعی-اقتصادی عشایر کوچنده استان سیستان و بلوچستان»، همان منبع شماره ۱
- ۳- اج. استوارت هاو کینز (۱۳۷۳)، «فرآیند ترویج کشاورزی و دامپروری»، سلسله انتشارات روستا، شماره ۱۴، وزارت جهاد سازندگی.
- ۴- همان منبع ۴، صفحه ۸۲
- ۵- احدیان، محمد، (۱۳۷۸)، «مقدمات تکنولوژی آموزشی»، ناشر آئیژ.
- ۶- غلامرضایی، مرادیان (۱۳۷۸)، «مقاله بررسی مسائل و مشکلات ترویج و اشاعه فرهنگ بیمه محصولات کشاورزی در ایران»، مرکز آموزش بانک کشاورزی بابلسر

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی